

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

кафедра державного будівництва

С И Л А Б У С

навчальної дисципліни

«Державне (конституційне) право зарубіжних країн»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Статус дисципліни – обов'язкова

Рік набору – 2020

Силабус навчальної дисципліни «Державне (конституційне) право зарубіжних країн» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузь знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2022. 17 с.

Розробники:

Серьогіна Світлана Григорівна, завідувачка кафедри, докторка юридичних наук, професорка

Закоморна Катерина Олександрівна, доцентка, кандидатка юридичних наук, доцентка

Гринчак Алла Анатоліївна, доцентка, кандидатка юридичних наук, доцентка

Попрошаєва Олена Андріївна, доцентка, кандидатка юридичних наук, доцентка

Затверджено на засіданні кафедри державного будівництва
(протокол № 17 від 21.04.2020 р.)

Оновлено: (протокол № 20 від 16.06.2020 р.)

Оновлено: (протокол №20 від 22.06.2021 р.)

Оновлено: (№ 3 від 20.09.2022 р.)

Завідувач кафедри докторка юридичних наук, професорка

С.Г. Серьогіна

Дані про викладача:

Назва навчальної дисципліни	Державне (конституційне) право зарубіжних країн
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Серьогіна Світлана Григорівна, професорка кафедри державного будівництва, докторка юридичних наук
Контактний телефон	(057) 704-93-04
E-mail	s.g.serogina@nlu.edu.ua
Консультації	відповідно до розробленого графіку індивідуальних консультацій
Онлайн консультації	Під час дистанційного навчання проводяться консультації із використанням платформ Moodle, Zoom та ін.

Назва навчальної дисципліни	Державне (конституційне) право зарубіжних країн
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Гринчак Алла Анатоліївна, доцентка кафедри державного будівництва, кандидат юридичних наук, доцент
Контактний телефон	(057) 704-93-04
E-mail	a.a.grynychak@nlu.edu.ua
Консультації	відповідно до розробленого графіку індивідуальних консультацій
Онлайн консультації	Під час дистанційного навчання проводяться консультації із використанням платформ Moodle, Zoom та ін.

Назва навчальної дисципліни	Державне (конституційне) право зарубіжних країн
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Попрошаєва Олена Андріївна, доцентка кафедри державного будівництва, кандидат юридичних наук, доцент
Контактний телефон	(057) 704-93-04
E-mail	o.a.poproshaieva@nlu.edu.ua
Консультації	відповідно до розробленого графіку індивідуальних консультацій
Онлайн консультації	Під час дистанційного навчання проводяться консультації із використанням платформ Moodle, Zoom та ін

Назва навчальної дисципліни	Державне (конституційне) право зарубіжних країн
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова
Назва навчальної дисципліни	Державне (конституційне) право зарубіжних країн

Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Петришина Марина Олександрівна, доцентка кафедри державного будівництва, кандидатка юридичних наук, доцентка
Контактний телефон	(057) 704-93-04

E-mail	m.o.petryshyna@nlu.edu.ua
Консультації	відповідно до розробленого графіку індивідуальних консультацій
Онлайн консультації	Під час дистанційного навчання проводяться консультації із використанням платформ Moodle, Zoom та ін
Назва навчальної дисципліни	Державне (конституційне) право зарубіжних країн
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова

Викладач	Муртішева Аліна Олександрівна, к.ю.н., асистентка
Контактний телефон	(057) 704-93-04
E-mail	a.o.murtischeva@nlu.edu.ua
Консультації	відповідно до розробленого графіку індивідуальних консультацій
Онлайн консультації	Під час дистанційного навчання проводяться консультації із використанням платформ Moodle, Zoom та ін

Назва навчальної дисципліни	Державне (конституційне) право зарубіжних країн
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова

Викладач	Чиркін Антон Сергійович, к.ю.н., асистент
Контактний телефон	(057) 704-93-04
E-mail	a.s.chyrkin@nlu.edu.ua
Консультації	відповідно до розробленого графіку індивідуальних консультацій
Онлайн консультації	Під час дистанційного навчання проводяться консультації із використанням платформ Moodle, Zoom та ін

Назва навчальної дисципліни	Державне (конституційне) право зарубіжних країн
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Фролов Олександр Олександрович, к.ю.н., доцент
Контактний телефон	(057) 704-93-04
E-mail	o.o.frolov@nlu.edu.ua
Консультації	відповідно до розробленого графіку індивідуальних консультацій
Онлайн консультації	Під час дистанційного навчання проводяться консультації із використанням платформ Moodle, Zoom та ін

Назва навчальної дисципліни	Державне (конституційне) право зарубіжних країн
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Фоміна Світлана Валеріївна, к.ю.н., доцентка
Контактний телефон	(057) 704-93-04

E-mail	sv.v.fomina@nlu.edu.ua
Консультації	відповідно до розробленого графіку індивідуальних консультацій
Онлайн консультації	Під час дистанційного навчання проводяться консультації із використанням платформ Moodle, Zoom та ін

Назва навчальної дисципліни	Державне (конституційне) право зарубіжних країн
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Шутова Ольга Сергіївна, к.ю.н., доцентка
Контактний телефон	(057) 704-93-04
E-mail	o.s.shutova@nlu.edu.ua
Консультації	відповідно до розробленого графіку індивідуальних консультацій
Онлайн консультації	Під час дистанційного навчання проводяться консультації із використанням платформ Moodle, Zoom та ін

Анотація навчальної дисципліни

У навчальному курсі розкриваються питання зарубіжного досвіду конституційно-правового регулювання політичної і економічної системи, соціальної й духовної сфери життя суспільства, конституційно-правового статусу людини та громадянина, конституційних засад організації та діяльності вищих органів влади та місцевого управління, особливості конституційного розвитку країн американського континенту (США, Канади, Бразилії), держав-членів Європейського Союзу (ФРН, Французької Республіки, Італійської Республіки, Республіки Польща, Республіки Болгарія) і Сполученого Королівства Великої Британії і Північної Ірландії, держав Азії й Близького Сходу (Японії, КНР, Ізраїлю, Об'єднаних Арабських Еміратів).

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни – формування системи знань про державне (конституційне) право як основоположну галузь права в зарубіжних країнах та про особливості конституційно-правової регламентації політичних, економічних, соціальних і духовно-культурних відносин в країнах американського континенту, Європи й Азії.

Завдання:

- надання знань щодо основ державного (конституційного) права провідних країн американського континенту, Європи й Азії та виявлення загального і особливого в їх конституційному розвитку;
- з'ясування ефективності конституційно-правових інститутів в залежності від існуючої форми держави;
- засвоєння правової природи інститутів глави держави, парламенту, уряду, конституційного контролю, місцевого самоврядування в зарубіжних країнах.
- з'ясування проблеми забезпечення конституційних прав і свобод людини і громадянина в зарубіжних країнах;
- формування самостійного і критичного погляду на практику застосування конституційного законодавства в країнах американського континенту, Європи й Азії.

Навчальна дисципліна у структурі освітньо-професійної програми.

Міждисциплінарні зв'язки

Пререквізити: «Теорія права», «Історія держави і права зарубіжних країн»

Кореквізити: «Конституційне право України», «Державне будівництво і місцеве самоврядування», «Міжнародне право».

Постреквізити: «Право ЄС», «Конвенція про захист прав людини й основоположних свобод».

Очікувані результати навчання здобувачів вищої освіти

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти має демонструвати такі результати навчання:

РН НД – 1. Характеризувати засади політичної, економічної, соціальної та духовно-культурної сфер, закріплені в конституція держав-членів ЄС,

американського континенту й Азії, та усвідомлювати їх відповідність міжнародним і регіональним стандартам.

РН НД – 2. Розкривати проблемні питання організації та проведення виборів, референдуму, плебісциту і інших форм безпосередньої демократії в країнах Європи, Азії та американського континенту та встановлювати відповідність конституційних засад форм безпосередньої демократії стандартам міжнародного права та права ЄС.

РН НД – 3. Виявляти характерні риси конституційних моделей регламентації статусу людини і громадянина в зарубіжних країнах та з'ясовувати стан імплементації універсальних і регіональних стандартів прав людини в країнах Європи, Америки і Азії.

РН НД – 4. Критично та системно аналізувати сучасні тенденції розвитку парламенту та парламентаризму в країнах Європи, Америки і Азії

РН НД – 5. Характеризувати трансформацію місця глави держави й уряду в системі вищих органів влади в країнах Європи, Америки і Азії

РН НД – 6. Аргументувати роль органів конституційного контролю в тлумаченні положень конституцій зарубіжних країн в контексті загальноновизнаних принципів та норм міжнародного права, права ЄС, рішень Європейського суду з прав людини.

РН НД – 7. Обґрунтовувати правову природу місцевого управління та самоврядування в країнах Європи, Америки і Азії.

РН НД 8. Здійснювати правовий аналіз норм конституційного законодавства зарубіжних країн.

РН НД 9. Чітко формулювати й обґрунтовувати свою правову позицію щодо змісту суспільного ладу й особливостей конституційно-правового регулювання його елементів у зарубіжних країнах.

РН НД 10. Дискутувати зі складних правових проблем конституційно-правового регулювання в зарубіжних країнах.

РН НД 11. Аналізувати природу і зміст конституційного права в зарубіжних країнах.

РН НД 12. Розкривати особливості конституційно-правового регулювання взаємин парламенту й уряду в зарубіжних країнах.

**Види навчальних занять та самостійна робота
для здобувачів вищої освіти денної форми навчання**

№ п/п	Теми лекцій	Теми практичних занять	Самостійна робота (в годинах)
1	Тема 1. Конституційно-правове регулювання суспільного ладу в зарубіжних країнах	Тема 1. Конституційно-правове регулювання суспільного ладу в зарубіжних країнах	3
2	Тема 2. Конституційно-правовий інститут прав і свобод людини і громадянина в зарубіжних країнах	Тема 1. Конституційно-правове регулювання суспільного ладу в зарубіжних країнах	4
3	Тема 3. Конституційні моделі організації й діяльності органів державної влади зарубіжних країн	Тема 2. Конституційно-правовий інститут прав і свобод людини і громадянина в зарубіжних країнах	7
4	Тема 4. Основи конституційного права США Тема 5. Основи конституційного права Бразилії	Тема 3. Конституційні моделі організації й діяльності органів державної влади зарубіжних країн	3
5	Тема 6. Основи конституційного права Канади Тема 7. Основи конституційного права Об'єднаного Королівства Великої Британії і Північної Ірландії	Тема 3. Конституційні моделі організації й діяльності органів державної влади зарубіжних країн	4
6	Тема 8. Основи конституційного права Французької Республіки	Тема 4. Основи конституційного права США Тема 5. Основи конституційного права Бразилії	10
7	Тема 9. Основи	Тема 6. Основи	9

	конституційного права ФРН і Італійської Республіки	конституційного права Канади Тема 7. Основи конституційного права Об'єднаного Королівства Великої Британії і Північної Ірландії	
8	Тема 10. Основи конституційного права Республіки Польща Тема 11. Основи конституційного права Республіки Болгарія	Тема 8. Основи конституційного права Французької Республіки	4
9	Тема 12. Основи конституційного права Японії Тема 13. Основи державного права КНР	Тема 9. Основи конституційного права ФРН і Італійської Республіки	4
10	Тема 14. Основи конституційного права Ізраїлю Тема 15. Основи державного права Об'єднаних Арабських Еміратів	Тема 10. Основи конституційного права Республіки Польща Тема 11. Основи конституційного права Республіки Болгарія	8
11		Тема 12. Основи конституційного права Японії Тема 13. Основи державного права КНР	8
12		Тема 14. Основи конституційного права Ізраїлю Тема 15. Основи державного права Об'єднаних Арабських Еміратів	8

**Види навчальних занять і самостійна робота
для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання**

	Теми лекцій	Теми практичних занять	Самостійна робота (в годинах)
1	Конституційно-правове регулювання суспільного ладу в зарубіжних країнах		24
2	Основи конституційного права США	Основи конституційного права Французької Республіки	7
3	Основи державного права КНР	Основи конституційного права Ізраїлю	8

Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів здійснюється у таких формах:

- опрацювання нової наукової та навчальної літератури, нормативно - правової бази, практики роботи органів публічної влади зарубіжних країн, матеріалів експертно-аналітичних центрів тощо;
- робота над кейсами з питань функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування у зарубіжних країнах;
- виконання практичних завдань, самотестування;
- написання есе та рефератів;
- підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції;
- участь у конкурсах студентських наукових праць;
- підготовка до практичних занять, колоквіумів та іспиту.

Завдання та методичні рекомендації до самостійної роботи наведено у Навчально-методичний посібник для практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Державне (конституційне) право зарубіжних країн» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право».

Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

Нормативно-правові акти

1. Конституційне законодавство зарубіжних країн: Хрестоматія [Текст] / упоряд.: В. О. Ріяка, К. О. Закоморна. - Київ : Юрінком Інтер, 2007. 384 с.
2. Конституції зарубіжних країн: навч. посіб. / авт.-упоряд. В. О. Серьогін, Ю. М. Коломієць, О. В. Марцеляк та ін.; за заг. ред. В. О. Серьогіна. Харків: ФІНН, 2009. 664 с.
3. Конституції країн світу URL: <http://nbuviap.gov.ua/asambleya/constitutions.php>.
4. Конституції нових держав Європи та Азії / упоряд. С. Головатий

К.: Українська Правнича Фундація; Право, 1996. 544 с.

Основна література

1. Барабаш Ю.Г. Державно-правові конфлікти в теорії та практиці конституційного права: Монографія. Х.: Право, 2008. 220с.
2. Конституційне право зарубіжних країн: навч. посіб. 2-ге вид., допов. і переробл. / за заг. ред. В. О. Ріяки. Київ: Юрінком Інтер, 2007. 544 с.
3. Савчин М. В. Сучасні тенденції конституціоналізму у контексті глобалізації та правового плюралізму: монографія. Х.: Право, 2018. 440 с.
4. Серьогіна С.Г. Форма правління: питання конституційно-правової теорії та практики: монографія. – Х.: Право, 2011. – 768 с.
5. Шаповал В. М. Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс: підручник. К.: Юрінком Інтер, 2018. 464 с.

Додаткова література

1. Вибори в Європейському Союзі / За ред.. Д. С. Ковриженка; Лабораторія законодавчих ініціатив. – К.: ФАЛДА ЛТД, 2006. – 156 с.
2. Гончаренко О.А. Децентралізація як тенденція розвитку місцевого управління в європейських державах. *Право та інновації*. 2017. №4 (20). С. 36-42.
3. Гончаренко О.А. Конституційно-правова модель місцевого управління у Франції. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2018. Вип. 35. С. 56-62.
4. Гринчак А.А. Конституційно-правові засади регіоналізації у європейських країнах: структурно-функціональні характеристики

- механізму публічної влади. *Проблеми законності*. 2021. Вип.154. С. 79–92.
5. Гринчак А.А. Парламентська відповідальність уряду у європейських країнах. *Проблеми законності*. 2020. Вип. 149. С. 24-35.
 6. Гринчак А.А. Практика Європейського Суду з прав людини щодо особливостей інституціоналізації політичних партій у зарубіжних країнах. *Форум права: електрон. наук. фахове вид. №4. X.*, 2018. С. 6-16.
 7. Grynychak, A. A., Tavolzhanska, Y. S., Grynychak, S. V., Smorodynskyi, V. S., & Latysh, K. V. (2022). Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms as a Constitutional Instrument of European Public Order. *Public Organization Review*, 1-14. <https://link.springer.com/article/10.1007/s11115-021-00583-9>
 8. Гультай М. М. Конституційна скарга у механізмі доступу до конституційного правосуддя: монографія. Х.: Право, 2013. 424 с.
 9. Дахова І. І. Конституційно-правовий статус уряду в зарубіжних країнах: монографія. Харків: «Фінн», 2008. 200 с.
 10. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е., та ін.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO. – К.: ТОВ «Софія». – 2012. – 128 с. URL: [https://despro.org.ua/media/upload/decentral_zac_ua_publ_chno_vladi_dosv_d_evropeyskih_derzhav_ta_perspektivi_ukra_ni\(2\).pdf](https://despro.org.ua/media/upload/decentral_zac_ua_publ_chno_vladi_dosv_d_evropeyskih_derzhav_ta_perspektivi_ukra_ni(2).pdf)
 11. Закоморна К.О. Посібник для підготовки до іспиту з державного (конституційного) права зарубіжних країн. Харків: Право, 2021. 270 с.
 12. Закоморна К.О. Основи організації та діяльності муніципальних органів влади в Канаді. *The Journal of Eastern European Law/ Журнал східноєвропейського права*. 2016. № 31. С. 45 – 52.

13. Закоморна К. Конституційно-правові засади самоврядування (місцевої автономії) в КНР. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 2. С. 183-187.
14. Закоморна К.О. Правова основа муніципального стратегічного планування як напрямку регіоналізації: досвід Республіки Болгарія та України *The Journal of Eastern European Law / Журнал східноєвропейського права*. 2020. №73. С. 57 – 64.
15. Закоморна К.О. Громадські консультації як форма демократії участі в зарубіжних країнах. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2018. Вип. 35. С. 107 – 119.
16. Закоморна К.О. Територіальна організація влади в Республіці Індія *The Journal of Eastern European Law / Журнал східноєвропейського права*. 2018. № 48. С. 43 – 49.
17. Закоморна К.О. До питання про визначення терміну «регіоналізація» в сучасній вітчизняній і зарубіжній доктрині *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2019. Вип. 38. С. 107 – 119.
18. Закоморна К.О. Поняття децентралізації публічної влади у вітчизняній та зарубіжній доктрині *The Journal of Eastern European Law / Журнал східноєвропейського права*. 2019. №60. С. 57 – 63.
19. Закоморна К.О. Принципи децентралізації публічної влади в актах ЄС. *Державне будівництво та місцеве самоврядування: зб. наук. пр. /ред.кол.: С.Г. Серьогіна та ін. Х.: Право, 2021. Вип. 42. С. 80 –96.*
20. Закоморна К.О. Принцип муніципальної автономії як гарантія децентралізації публічної влади. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 2. С. 143 – 147.
21. Закоморна К., Рогозін Д. Органи конституційного контролю пострадянських країн: спільні та відмінні риси. *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. № 5/2. С. 30 – 34.
22. Закоморна К., Тараніченко Ю. Місцеве самоврядування в Болгарії:

- досвід для України. *Міжнародний науковий журнал «ІНТЕРНАУКА»*. Серія: «Юридичні науки». 2021. № 5 (39). Т.1. С. 63 – 68.
- 23.Європейський досвід удосконалення місцевого самоврядування / редкол. Ю. П. Битяк [та ін.] . Х.: Оберіг, 2012. 64 с.
- 24.Калитчак Р. Г. Регіоналізм у європейських інтеграційних процесах. — К.: Знання, 2007. 303 с.
- 25.Козюра І.В. Становлення і розвиток місцевого самоврядування в Канаді: моногр. – К. : Вид-во НАДУ, 2004. 332 с.
- 26.Куйбіда В. С., Толкованов В. В. Досвід впровадження стандартів доброго врядування на місцевому рівні в Україні та інших європейських країнах: збірник. – Київ, ТОВ «Поліграфічний Центр «Крамар», 2010. 258 с.
- 27.Маринів А.В. Системно-структурна організація місцевого самоврядування у Французькій Республіці: монографія. Харків: Право, 2020. 207 с.
- 28.Марченко В. В. Конституційно-правовий статус уряду в країнах ЄС (на прикладі Франції, Федеративної Республіки Німеччини, Іспанії). К. : Алерта, 2010. – 216 с.
- 29.Муртіщева А. О. Конституційний контроль у механізмі конституційно-правової відповідальності урядів країн ЄС: постановка питання. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2019. Вип. 37. С. 302-31.
30. Муртіщева А. О. Транспарентність у діяльності органів публічної влади: досвід зарубіжних країн. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 10. С. 602-606.
31. Муртіщева А. О., Плотнікова А. Д., Дубина К. В. До питання про форми голосування в сучасних зарубіжних країнах. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Юридичні науки». 2021. № 4. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2021-4-7161>

32. Муртіщева А. О., Врещ Ю. О., Радченко О. А. Правове регулювання лобізму: досвід зарубіжних країн, перспективи для України. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Юридичні науки»*. Київ, 2020. № 5 (27). С. 66-73.
33. Панов А.В. Територіальний устрій Франції та Італії – уроки для України: монографія. ПП «АУТДОР-ШАРК». Ужгород, 2015. 126 с. URL:<http://www.alenpanov.org.ua/filelib/sou/201706161044300630.pdf>
34. Петришина, М. О., Алексанян К.А. Конституційно-правове забезпечення реформи місцевого самоврядування в Угорщині: досвід для України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 4. С. 132 - 135.
35. Петришина М. О., Байєр К. В. Особливості конституційно-правового регулювання інституту президента у Федеративній Республіці Німеччина: теоретичний та практичний аспекти. *Наука і техніка*. 2022, Вип. 6 (6). С. 372 – 380.
36. Петришина М.О., Правник С.О. Право на доступ до інтернету та його конституційно-правове регулювання у зарубіжних країнах та в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 3. С. 62 – 66.
37. Попрощаєва О.А. Основні зобов'язання держав щодо захисту і просування прав людини в цифровому просторі. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2020. Вип. 40. С. 63-69.
38. Попрощаєва О.А. Захист прав людини в інтернеті: керівні принципи Ради Європи, що стосуються інтернет-посередників. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2020. Вип. 39. – С. 129-142.
39. Референдуми в Європейському Союзі / О.Д. Чебаненко, О.Ю. Грищук, Н.В. Колодяжна, А. Євгенєва; За ред. Д.С. Ковриженка. – К.: ФАДА, ЛТД, 2007. – 186 с.
40. Серьогіна С.Г., Петришина М.О. Пошук оптимальної державно-

- правової моделі контролю у сфері місцевого самоврядування та муніципальної нормотворчості: досвід країн ЄС. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2022. Вип. 43. С.52-74.
41. Сучасний парламентаризм: український та світовий виміри: монографія / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. Харків: Юрайт, 2018. 200 с.
42. Фоміна С.В. Загальні підходи до конституційно-правового регулювання голосування у країнах Західної та Центральної Європи. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2018. Вип. 36. С.128-151.
43. Фоміна С.В. Електронне голосування: світові тенденції та перспективи запровадження в Україні. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2019. Вип. 37. С. 129-150.
44. Фролов О.О., Логунов К.В. Конституційно-правовий інститут громадянства (підданства) в зарубіжних країнах. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2020. Вип. 39. С. 61-70.
45. Фролов О.О., Заєць Є.Ю. Досвід децентралізаційних і територіальних реформ Польщі : здобутки та застереження для України. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2019. Вип. 38. С. 103-116.
46. Фролов О.О., Чиркін А.С. Огляд реалізації виборчих прав деяких категорій громадян у Чеській Республіці. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. Право, 2018. Вип. 36. С. 80-91.
47. Чиркін А. С. Конституційно-правове регулювання місцевого самоврядування в Польщі, Угорщині, Чехії: монографія. Харків: Юрайт, 2019. 220 с.
48. Чиркін А.С. Рецентралізація як одна з основних тенденцій місцевого самоврядування Угорщини. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2020. Вип. 40. С. 99-110;
49. Чиркін А.С. Місцевий референдум як форма муніципальної

- нормотворчості: досвід країн Вишеградської групи. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 3. 2021. С. 76-79.
50. Чиркін А.С. Constitutional and legal basis of territorial organization public authorities in the countries of Central and Eastern Europe. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2021. – Вип. 42. С. 97-108.
51. Чиркін А., Кушнір В. Особливості місцевого самоврядування Франції. *Підприємництво, госп-во і право*. 2020. N 5. С. 176-180.
52. Чиркін А.С., Фролов О.О. Огляд реалізації виборчих прав деяких категорій громадян в Чеській Республіці. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. Вип. 36. 2018 . С. 77-89
53. Шутова О.С., К.С. Овсієнко. Інститут референдуму у демократичних державах: позитивні та негативні аспекти. *Правова позиція Серія: "Право": Адміністративне та митне право*. 2020, № 3 (28), С. 76-81
54. Шутова О.С., Червінська Д. І., Середюк М. О. Конституційно-правові гарантії парламентаризму: імунітет та імдемнітет. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2021. Вип. 37. С. 117-128.
55. Serohina S.H., Tatsiy V.Ya. Bicameralism: European Tendencies and Perspectives for Ukraine // *Baltic Journal of European Studies*. Tallinn Law School, Department of Law, School of Business and Governance, Tallinn University of Technology, issue 8, vol. 1, 2018, с. 101-122.

Інтернет-ресурси

1. Палата представників США URL: <http://www.house.gov/>
2. Сенат США URL: <http://www.senate.gov/>
3. Президент США URL: <http://www.whitehouse.gov/>
4. Верховний Суд США URL: <http://www.supremecourt.gov/>

5. Генерал-губернатор Канади URL: <http://www.gg.ca/>
5. Парламент Канади URL: <http://www.parl.gc.ca/>
6. Верховний Суд Канади URL: <http://www.scc-csc.gc.ca/>
7. Президент Бразилії URL: <http://www2.planalto.gov.br/>
8. Палата депутатів Бразилії URL: <http://www2.camara.leg.br/>
9. Федеральний Сенат Бразилії URL: <http://www.senado.gov.br/>
10. Федеральний Верховний Суд Бразилії URL: <http://www2.stf.jus.br/>
11. Королева Об'єднаного Королівства Великої Британії і Північної Ірландії URL: <http://www.royal.gov.uk/>
12. Палата громад Об'єднаного Королівства Великої Британії і Північної Ірландії URL: <http://www.parliament.uk/business/commons/>
13. Палата лордів Об'єднаного Королівства Великої Британії і Північної Ірландії URL: <http://www.parliament.uk/lords/>
14. Офіційний сайт офісу Прем'єр-міністра URL: <http://www.number10.gov.uk/>
15. Верховний Суд Об'єднаного Королівства Великої Британії і Північної Ірландії URL: <http://www.supremecourt.gov.uk/>
16. Президент Франції URL: <http://www.elysee.fr/>
17. Національні збори Франції URL: <http://www.assemblee-nationale.fr/english/index.asp>
18. Сенат Франції URL: <http://www.senat.fr/lng/en/index.html>
19. Конституційна рада Франції URL: <http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/english/homepage.14.html>

29. Бундестаг Німеччини URL: http://www.bundestag.de/htdocs_e/index.html
30. Бундесрат Німеччини URL: http://www.bundesrat.de/EN/Home/homepage_node.html?nnn=true
31. Федеральний президент Німеччини URL: http://www.bundespraesident.de/EN/Home/home_node.html
32. Федеральний конституційний суд Німеччини URL: <http://www.bundesverfassungsgericht.de/en/index.html>
33. Парламент Італійської Республіки URL: <http://www.parlamento.it/>
34. Президент Італійської Республіки URL: <http://www.quirinale.it/>
35. Рада Міністрів Італійської Республіки URL: <http://www.governo.it/>
36. Конституційний суд Італійської Республіки URL: http://www.cortecostituzionale.it/ActionPagina_320.do
37. Сейм Республіки Польща URL: <http://www.sejm.gov.pl/>
38. Сенат Республіки Польща URL: <http://www.senat.gov.pl/en/>
39. Президент Республіки Польща URL: <http://www.president.pl/en/>
40. Рада Міністрів Республіки Польща URL: <http://www.kprm.gov.pl/en.html>
41. Конституційний Трибунал Республіки Польща URL: <http://www.trybunal.gov.pl/index2.htm>
42. Народні збори Республіки Болгарія URL: <http://www.parliament.bg/>
43. Президент Республіки Болгарія URL: <http://www.president.bg/>
44. Міністерська рада Республіки Болгарія URL: <http://www.government.bg/>
45. Конституційний суд Республіки Болгарія URL: <http://www.constcourt.bg/>

62. Палата представників Японії URL: http://www.shugiin.go.jp/index.nsf/html/index_e.htm

63. Палата радників Японії URL: <http://www.sangiin.go.jp/eng/index.htm>

64. Прем'єр-міністр і Кабінет Японії URL: <http://www.kantei.go.jp/foreign/index-e.html>

65. Всекитайські збори народних представників URL: <http://www.npc.gov.cn/englishnpc/news/>

66. Федеральна Рада Швейцарської Конфедерації URL: <https://www.admin.ch/gov/en/start/federal-council.html>

СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс з навчальної дисципліни «Державне (конституційне) право зарубіжних країн». URL: <https://library.nlu.edu.ua/senmk/item/353-derzhavne-konstytutsiine-pravo-zarubizhnykh-krain.html>

Вимоги викладача

Здобувачі вищої освіти *повинні*: регулярно відвідувати лекції й практичні заняття; систематично й активно працювати на них; переконливо наводити аргументацію при вирішенні завдань; якісно виконувати письмові завдання, контрольні й самостійні роботи тощо. Практичні заняття, пропущені з поважних причин, можуть бути відпрацьовані за попереднім узгодженням із викладачем.

Здобувачам вищої освіти *рекомендується*: брати участь у наукових конференціях, конкурсах наукових праць, роботі наукового гуртка кафедри, готувати тези наукових доповідей тощо.

Обов'язкова вимога – дотримання здобувачами вищої освіти норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» (http://nauka.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/08/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf).

Під час аудиторних занять дозволяється використовувати гаджети тільки в навчальних цілях (приміром, для перегляду презентацій лекції), а ноутбуки і планшети – для ведення конспектів лекцій і відстеження потрібної інформації.

Контрольні заходи результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Державне (конституційне) право зарубіжних країн» передбачає проведення поточного й підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань включає:

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, вирішення практичних завдань або задач, участь у розробці кейсу, захист есе або реферату за ініціативи студента. Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки студента до вивчення матеріалу. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0, 3, 4, 5);
- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів у формі колоквиумів або тестів.

Впродовж семестру студенти виконують завдання для самостійної роботи (підготовка презентації, есе, реферату тощо). Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 10.

Формою підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є іспит. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за іспит, становить 60 балів. Мінімальна оцінка результатів поточного контролю й самостійної роботи, за якої студент допускається до іспиту, становить 25 балів.

Шкала підсумкового педагогічного контролю

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	2	20 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 19